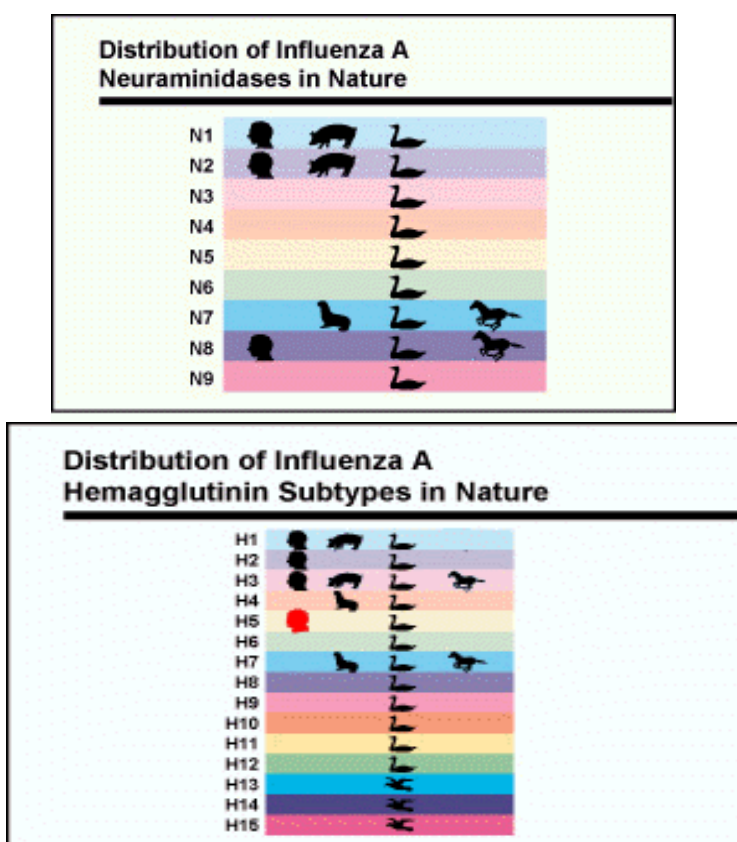

ภาคผนวก ก
โรคไข้หวัดนก

โรคไข้หวัดนก (BIRD FLU)

โรคไข้หวัดเป็นโรคที่เกิดจากการติดเชื้อไวรัส Influenza ในตระกูล Orthomyxoviridae ซึ่งเป็น RNA ไวรัสชนิดมีเปลือกหุ้ม (envelope) โดยมี surface antigens ที่สำคัญ ได้แก่ hemagglutinin (H) มี 15 ชนิด และ neuraminidase (N) มี 9 ชนิด เชื้อไวรัส Influenza แบ่งเป็น 3 types ได้แก่

ภาพผนวกที่ ก1 การแบ่ง Type ของเชื้อไวรัส Influenza

ที่มา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2549)

Type A แบ่งย่อยเป็นหลาย subtypes ตามความแตกต่างของ H และ N antigens พบในคน และสัตว์ชนิดต่างๆ (www.vet.kku.ac.th/BIRD-FLU/BIRD-FLU5.HTML , 2549)

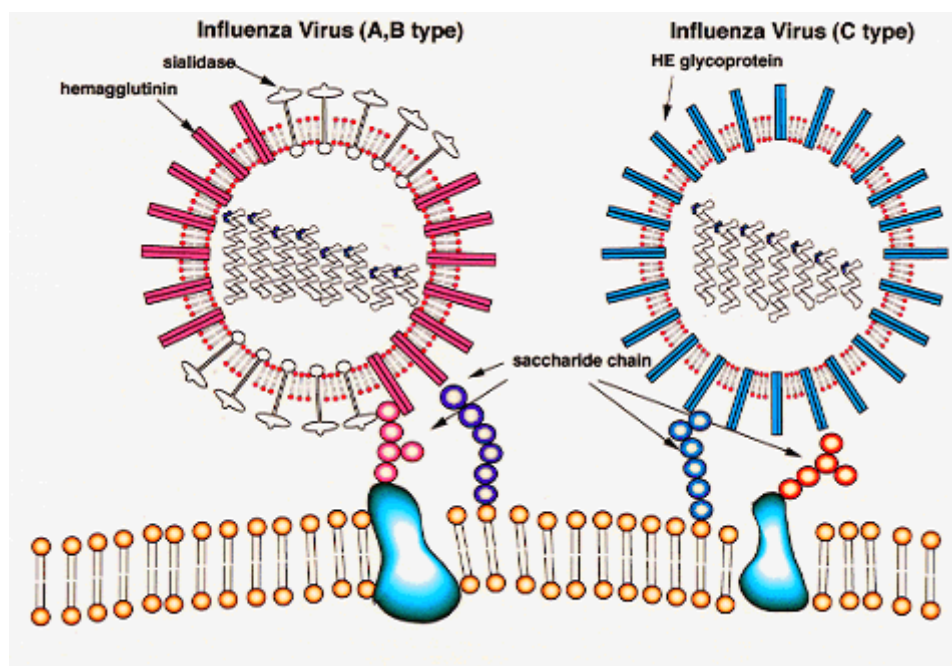
- คน พบ 3 ชนิด ได้แก่ H1N1 , H2N2 , H3N2 และตัวปัญหา H5N1 พบในคนเมื่อปี พ.ศ. 2540 ที่ประเทศฮ่องกง

- สุนัข พบ 3 ชนิด ได้แก่ H1N1, H1N2 และ H3

- ฆ่า พบ 2 ชนิด ได้แก่ H3N8 และ H7N7
- สัตว์ปีก พบทุกชนิด ได้แก่ H1-15 และ N1-9

Type B ไม่มี subtype พบเฉพาะในคน

Type C ไม่มี subtype พบในคนและสุกร

ภาพผนวกที่ ก2 เชื้อไวรัส Influenza และการแบ่ง Type
ที่มา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2549)

ลักษณะและความทนทานของเชื้อ

เชื้อไวรัสนี้มีเปลือกหุ้มจึงถูกทำลายได้ง่ายด้วยความร้อน (เช่น ที่อุณหภูมิ 56°C นาน 3 ชั่วโมง ที่อุณหภูมิ 60°C นาน 30 นาที) และสารเคมีต่างๆ เช่น สารที่มีคุณสมบัติในการละลายไขมัน (lipid solvents), formalin, betapropiolactone, oxidizing agents, sodium dodecylsulfate, hydroxylamine, ammonium ions และ iodine compounds เชื้อนี้สามารถคงอยู่ได้นานในสิ่งขับถ่าย เช่น น้ำมูก น้ำตา น้ำลาย เสมหะ อุจจาระ ฯ เชื้อนี้สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงทาง antigenicity ได้ง่าย โดยมีการเปลี่ยนแปลงที่ gene เพียงเล็กน้อย (antigenic drift) หรือมีการเปลี่ยน gene ในกรณีที่เซลล์มีการติดเชื้อ 2 subtypes ที่แตกต่างกัน กลายเป็น subtype ใหม่ (antigenic shift) การติดเชื้อในสัตว์ปีก (Avian influenza) แบ่งออกเป็น

1. Apathogenic and mildly pathogenic avian influenza เป็นชนิดที่ไม่แสดงอาการ และที่ทำให้มีอาการป่วยเพียงเล็กน้อย พบได้ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกอาจมีสาเหตุจากเชื้อชนิด H1-15

2. Highly pathogenic avian influenza (HPAI) หรือเดิมเรียกว่า Fowl plague เป็นชนิดที่ทำให้เกิดอาการรุนแรงมากมีอัตราการตายสูง มีรายงานการระบาดในบางประเทศเท่านั้น เช่น สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก ประเทศยุโรป ออสเตรเลีย ฮองกง และปากีสถาน ในประเทศไทยไม่เคยมีการระบาดของโรคนี้ แม้ว่าจะเป็นโรคในพระราชบัญญัติโรคสัตว์ พ.ศ.2499

ข้อกำหนดที่แสดงว่าเชื้อที่แยกได้เป็นชนิด HPAI ตามข้อกำหนดของสำนักงานโรคระบาดสัตว์ระหว่างประเทศ OIE

1. เชื้อ avian influenza virus (AIV) ที่ทำให้ไก่ทดลองอายุ 4-6 สัปดาห์ที่ได้รับเชื้อโดยการฉีดเข้าเส้นเลือดตายภายใน 10 วัน จำนวนมากกว่า หรือเท่ากับ 75% (6/8 ตัว)

2. เชื้อชนิด H5, H7 หรือชนิดอื่นที่ไม่เป็นไปตามข้อที่ 1 แต่มีการเรียงตัวของกรดอะมิโนตรงตำแหน่ง hemagglutinin cleavage ใกล้เคียงกับเชื้อชนิด highly pathogenic avian influenza virus

3. เชื้อ AIV ชนิดที่ไม่ใช่ H5 หรือ H7 แต่ทำให้ไก่ทดลองจำนวน 8 ตัวตาย 1-5 ตัว และสามารถเจริญเติบโตและทำให้เซลล์เพาะเลี้ยงเกิดการเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่มี trypsin ตามข้อกำหนดของสหภาพยุโรป

1. มีค่า Intravenous pathogenicity index (IVPI) ในไก่ทดลองอายุ 6 สัปดาห์มากกว่า 1.2

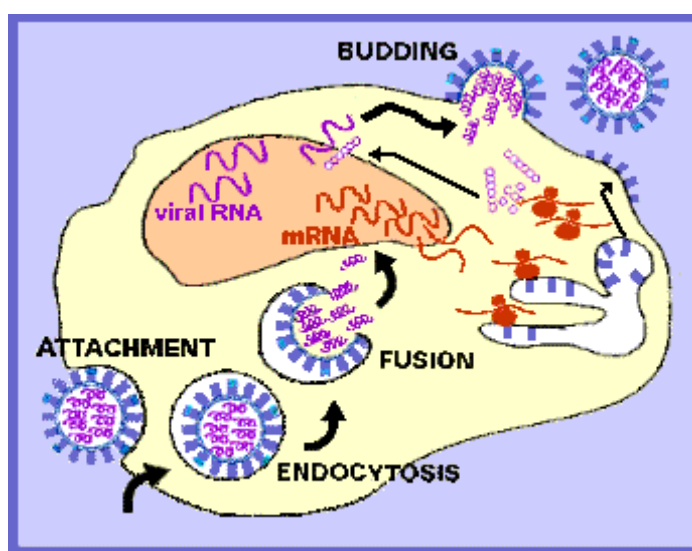
2. เชื้อชนิด H5 หรือ H7 ที่มี basic amino acids หลายตัวตรงตำแหน่ง hemagglutinin cleavage

การแพร่กระจายของเชื้อ AIV

เนื่องจากความแตกต่างของ basic amino acids (Lysine, arginine) ตรงตำแหน่ง hemagglutinin cleavage ระหว่าง เชื้อชนิดไม่รุนแรงและชนิดรุนแรงมาก ความสามารถในการเจริญ

เติบโตของเชื้อในร่างกายสัตว์จึงแตกต่างกัน เชื้อชนิดไม่รุนแรงสามารถเจริญได้ในเซลล์ของทางเดินหายใจ และทางเดินอาหารเท่านั้น แต่เชื้อชนิดรุนแรงมากสามารถเจริญในเซลล์อวัยวะอื่นๆ ได้ จึงทำให้เกิดอาการป่วยอย่างรุนแรง

การแพร่ของเชื้อ AIV จากสัตว์ที่ติดเชื้อทางสิ่งขับถ่ายต่างๆ โดยเฉพาะทางอุจจาระของนกเป็ดน้ำ ซึ่งมักเป็นตัวอมเชื้อแต่ไม่แสดงอาการ ทำให้มีเชื้อปนเปื้อนอยู่ในแหล่งน้ำได้เป็นเวลานาน จากการศึกษาของ HPAI ครั้งใหญ่ในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ.1983-1984 Cappucci และคณะรายงานการพบเชื้อนี้ได้ทั้งที่เปลือกไข่และภายในไข่จากแม่ไก่ที่ติดเชื้อ การติดต่อในสัตว์เกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงโดยการสัมผัสกับสัตว์ป่วยและสิ่งขับถ่ายจากสัตว์ป่วย และทางอ้อมจากเชื้อที่ปนเปื้อนในน้ำ อาหาร เสื้อผ้า รองเท้า พาหนะ และอื่นๆ

ภาพผนวกที่ 3 การแพร่ของเชื้อ AIV

ที่มา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2549)

อาการที่เกิดในคน

การเฝ้าระวังโรคแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1.ผู้ป่วยที่สงสัย 2.ผู้ป่วยที่น่าจะเป็น และ 3 ผู้ป่วยที่ยืนยัน

1.ผู้ป่วยที่สงสัย (Suspect) ได้แก่ผู้ที่มีอาการดังต่อไปนี้

- ไข้ อุณหภูมิร่างกายมากกว่า 38 องศา ร่วมกับ
- อาการอย่างใดอย่างหนึ่ง ได้แก่ ปวดกล้ามเนื้อ, ไอ, หายใจผิดปกติ (หอบ, ล้าบาก), แพทย์
วินิจฉัยว่าเป็นปอดบวม ร่วมกับ

- ประวัติการสัมผัสสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตาย โดยตรงในระยะ 10 วันที่ผ่านมา หรือมีการตาย
ของสัตว์ปีกอย่างผิดปกติในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ เช่น ในหมู่บ้าน ในตำบล หรือตำบลใกล้เคียง

2. ผู้ป่วยที่น่าจะเป็น (Probable) ได้แก่ ผู้ป่วยที่ต้องสงสัย ร่วมกับอาการตรวจดังต่อไปนี้

- ความผิดปกติของปอดที่ชัดเจนและมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่เลวลง แม้จะให้การรักษา
ด้วยยาปฏิชีวนะ (Broad Spectrum Antibiotics) ร่วมกับ

- ได้ตรวจทางห้องปฏิบัติการไม่พบการติดเชื้ออื่นที่จะอธิบายการป่วยได้

3. ผู้ป่วยยืนยัน (Confirm) ได้แก่ ผู้ป่วยที่น่าจะเป็นและมีผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการต่อไปนี้
สนับสนุน

- เพาะเชื้อพบ Influenza A ที่ไม่ใช่ H1 หรือ H2 หรือ H3

- ตรวจ PCR (Polymerase Chain Reaction) ด้วยห้องปฏิบัติการยืนยันว่าเป็น Influenza A ที่
ไม่ใช่ H1 หรือ H2 หรือ H3

ส่วนคำแนะนำสำหรับประชาชนทั่วไป คือ ทำร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกัน
ทานโรคได้ดี โดยการรับประทานอาหารให้ครบถ้วน รวมทั้งผักและผลไม้ งดบุหรี่ สุรา นอนหลับ
พักผ่อนให้เพียงพอ ควรสวมเสื้อผ้าให้อบอุ่นพอในช่วงอากาศเย็น และหากมีอาการไม่สบาย เช่น มี
ไข้ ปวดศีรษะ หนาวสั่น เจ็บคอ ไอ ต้องรีบไปพบแพทย์ทันที และแจ้งแพทย์ด้วยว่าทำงานในฟาร์ม
เลี้ยงสัตว์ หรือมีประวัติสัมผัสซากสัตว์

อาการและวิการในสัตว์

ระยะฟักตัวของโรคอาจสั้นเพียงไม่กี่ชั่วโมงจนถึง 3 วัน ขึ้นอยู่กับชนิดของเชื้อ วิธีการที่
ได้รับเชื้อ จำนวนเชื้อ และชนิดของสัตว์

อาการ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ชนิดสัตว์ อายุ สภาพความเครียด โรคแทรกซ้อน
และอื่นๆ เชื้อที่ทำให้เกิดอาการรุนแรงในสัตว์ปีกชนิดหนึ่งอาจไม่ทำให้เกิดอาการใดๆ ในสัตว์ปีก
อีกชนิดหนึ่ง อาการที่พบโดยทั่วไป ได้แก่

- ชุบผอม ซึมมาก ไม่กินอาหาร ขนยุ่ง ไข่ลด

- ไอ จาม หายใจลำบาก น้ำตาไหลมาก หน้าบวม หงอนมีสีคล้ำ

- อาจมีอาการของระบบประสาท และท้องเสีย

- รายที่รุนแรงจะตายกะทันหัน โดยไม่แสดงอาการ (อัตราตายอาจสูงถึง 100%)

วิธีการ ขึ้นอยู่กับชนิดของเชื้อ ชนิดสัตว์ และอื่นๆ เช่นเดียวกัน ในรายที่รุนแรงและตายทันที อาจไม่พบวิธีการใดๆ ลักษณะของวิธีการที่มีรายงานในไก่และไก่งวง ได้แก่

- ซากพอมแห้ง
- มีการบวมน้ำใต้ผิวหนังที่ส่วนหัวและคอ
- ตาอักเสบบวมแดง และอาจมีจุดเลือดออก
- หลอดลมอักเสบรุนแรงมีเมือกมาก
- มีจุดเลือดออกที่กระเพาะแท้ โดยเฉพาะตรงรอยต่อกับกิน
- มีการลอกหลุดและจุดเลือดออกที่ผนังของกิน
- ไตบวมแดงและอาจพบยูเรตที่ท่อไต

โรคที่คล้ายคลึงกัน

- อหิวาต์ไก่ชนิดรุนแรง
- นิวคาสเซิล
- กล่องเสียและหลอดลมอักเสบติดต่อ
- การติดเชื้อมัคโคพลาสมา และแบคทีเรียชนิดอื่นๆ

การวินิจฉัยและขั้นสูตรโรค

จำเป็นต้องทำการแยกพิสูจน์เชื้อไวรัสและการทดสอบความรุนแรงของเชื้อทางห้องปฏิบัติการ

การตรวจแยกเชื้อทางไวรัสวิทยา ตัวอย่างที่ใช้ในการตรวจ

- Tracheal และ cloacal swabs (หรือ feces) จากสัตว์ป่วย
- อวัยวะภายในต่างๆ เช่น ปอด ตับ ม้าม หัวใจ สมอง ลำไส้ ฯ

วิธีการตรวจ

- แยกเชื้อไวรัสโดยฉีดเข้าไขไก่ฟัก (อย่างน้อย 2 passages)
- ตรวจคุณสมบัติของเชื้อที่แยกได้โดยใช้เม็ดเลือดแดงไก่ (hemagglutination, HA) และไม่ถูกยับยั้งด้วยแอนติซีรัมต่อเชื้อไวรัสนิวคาสเซิล (hemagglutination inhibition, HI)
- ตรวจการตกตะกอนในเนื้อวุ้น (agar gel immunodiffusion, AGID) กับแอนติซีรัมอ้างอิงต่อเชื้อ avian influenza A
- ทดสอบความรุนแรงของเชื้อที่แยกได้ โดยฉีดเชื้อเข้าเส้นเลือดไก่ทดลอง
- ส่งเชื้อที่แยกได้ไปยังห้องปฏิบัติการอ้างอิงเพื่อแยก subtype

การตรวจทางซีรัมวิทยา

- ตรวจการติดเชื้อ AIV type A โดยวิธี AGID และอีไลซ่า
- ตรวจการติดเชื้อว่าเป็น subtype (H) ชนิดใด โดยวิธี HI กับแอนติเจนที่เตรียมจาก subtype ชนิดต่างๆ ที่สำคัญได้แก่ H5 และ H7

การควบคุมและป้องกัน

- มีการสุขาภิบาลและการจัดการฟาร์มที่เข้มงวด
- ในกรณีที่เกิดโรคระบาดให้ทำลายสัตว์ทั้งหมด
- ทำความสะอาดโรงเรือนและใช้ยาฆ่าเชื้อโรคให้ทั่วถึง
- พักเล้าอย่างน้อย 21 วัน

โดยกรมควบคุมโรค ออกคำแนะนำสำหรับประชาชนเพื่อป้องกันโรคติดต่อจากสัตว์ปีกทั้ง ผู้บริโภค ผู้ฆ่าแหละและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ ดังนี้

ผู้บริโภค

1. ผู้บริโภคไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่ ควรรับประทานเนื้อที่ปรุงสุกเท่านั้น เนื่องจากเชื้อโรคต่าง ๆ ที่อาจปนเปื้อนมา ไม่ว่าจะเป็นไวรัส แบคทีเรีย หรือพยาธิ จะถูกทำลายไปด้วยความร้อน
2. สำหรับเนื้อไก่ที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดในขณะนี้ ถือว่ามีความปลอดภัยสามารถบริโภคได้ตามปกติ แต่ต้องรับประทานเนื้อไก่สุกเท่านั้น งดการรับประทานเนื้อไก่กึ่งสุกกึ่งดิบ
3. ส่วนไข่ไก่ก็ควรเลือกฟองที่สดใหม่และไม่มีมูลไก่ติดเปื้อนที่เปลือกไข่ ก่อนปรุงควรนำมาล้างให้สะอาด และปรุงให้สุกก่อนรับประทาน

ผู้ฆ่าแหละไก่

ในส่วนของผู้ฆ่าแหละไก่ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มเสี่ยงอาจติดโรคจากสัตว์นั้น ก็ควรระมัดระวังขณะปฏิบัติงานรวมทั้งรักษาสุขภาพและสุขอนามัยส่วนบุคคล ดังนี้

1. ควรเลือกซื้อเฉพาะไก่ที่มีอาการปกติ เช่น ขนเรียบ ไม่หงอย หน้า เหนียง หงอน ไม่บวม ไม่มีน้ำมูก ตาบวม ขี้ไหล เป็นต้น
2. ขณะเดียวกันก็ไม่ควรขังสัตว์ปีกจำพวกไก่ เป็ด ห่าน ฯลฯ ไว้ด้วยกันในระหว่างรอฆ่า และฆ่าแหละเนื่องจากเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เชื้อโรคลายพันธุ์ทำให้อาจเกิดโรคใหม่ ๆ ที่เป็นอันตรายทั้งต่อคนและสัตว์
3. ที่สำคัญผู้ฆ่าแหละไก่ควรดูแลระมัดระวังตนเองอย่างถูกต้อง โดยใช้อุปกรณ์ป้องกันร่าง

กาย เช่น พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ แวนตา รองเท้าบูท และต้องหมั่นล้างมือบ่อย ๆ โดยเฉพาะหลังจับต้องสัตว์ป่วยหรือซากสัตว์ที่ตาย

4.และเมื่อชำแหละเสร็จแล้วก็ขอต้องรีบอาบน้ำชำระร่างกายด้วยน้ำและสบู่ให้สะอาด และต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้งหลังปฏิบัติงานเสร็จ เสื้อผ้าชุดเดิมควรนำไปแยกซักและผึ่งกลางแดดให้แห้งสนิทก่อนนำมาใช้อีกครั้ง

5.นอกจากนี้ควรรักษาร่างกายให้แข็งแรงเพื่อให้ร่างกายมีภูมิต้านทานโรคได้ดี โดยการรับประทานอาหารให้ครบถ้วน รวมทั้งผักและผลไม้ งดบุหรี่และสุรา นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ควรสวมเสื้อผ้าให้อบอุ่นพอในช่วงอากาศเย็น

6.หากมีอาการไม่สบายเช่น มีไข้ ปวดศีรษะ หนาวสั่น เจ็บคอ ไอ เป็นต้น ต้องรีบไปพบแพทย์ทันทีและแจ้งแพทย์ด้วยว่ามีอาชีพชำแหละไก่

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ รวมทั้งผู้เลี้ยงสัตว์

สำหรับเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ รวมทั้งผู้เลี้ยงสัตว์ และผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัตว์ในฟาร์มที่มีการระบาดเป็นกลุ่มประชาชนที่เสี่ยงต่อการติดโรคจากสัตว์ ดังนั้นควรปฏิบัติโดยเคร่งครัด ดังนี้

1. โดยเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ต้องป้องกันไม่ให้สัตว์อื่น ๆ รวมทั้งนกเข้ามาในโรงเรือนเพราะอาจนำเชื้อโรคเข้ามา นอกจากนั้นจะต้องรักษาความสะอาดในโรงเรือนให้ดียู่เสมอ และหากมีไก่ป่วยหรือตายไม่ว่าด้วยสาเหตุใด ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ทันที ต้องไม่นำไก่ป่วยหรือตายออกมาจำหน่าย และทำการกำจัดทิ้งตามคำแนะนำของปศุสัตว์อย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อไปสู่สัตว์หรือคน

2. ส่วนผู้เลี้ยงสัตว์หรือผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัตว์ในฟาร์มที่มีการระบาดไม่ว่าจากสาเหตุใด ควรดูแลระมัดระวังตนเองอย่างถูกต้อง โดยใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกาย เช่น พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ แวนตา รองเท้าบูท และต้องหมั่นล้างมือบ่อย ๆ โดยเฉพาะหลังจับต้องสัตว์ป่วยหรือซากสัตว์ที่ตาย

3.รีบอาบน้ำชำระร่างกายด้วยน้ำและสบู่ให้สะอาดและต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้งหลังปฏิบัติงานเสร็จ เสื้อผ้าชุดเดิมควรนำไปแยกซัก และผึ่งกลางแดดให้แห้งสนิทก่อนนำมาใช้อีกครั้ง

4.นอกจากนี้ยังควรรักษาร่างกายให้แข็งแรงเพื่อให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกันต้านทานโรคได้ดี โดยการรับประทานอาหารให้ครบถ้วน รวมทั้งผักผลไม้ งดบุหรี่ยาสูบและสุรา นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ควรสวมเสื้อผ้าให้อบอุ่นพอในช่วงอากาศเย็น

5.และหากมีอาการไม่สบาย เช่น มีไข้ ปวดศีรษะ หนาวสั่น เจ็บคอ ไอ เป็นต้น ต้องรีบไปพบแพทย์ทันที และแจ้งแพทย์ด้วยว่าทำงานในฟาร์มเลี้ยงสัตว์

นอกจากนี้กรมปศุสัตว์ ออกมาตรการสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ หรือผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัตว์ในฟาร์มที่มีการระบาด โรงฆ่าสัตว์ปีก ผู้รับซื้อสัตว์ปีกซึ่งเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดโรคนั้นควรปฏิบัติดังนี้

มาตรการสำหรับฟาร์มไก่พื้นเมือง

1. ควบคุมการเข้า - ออก ของคน สัตว์ ไม่ให้ยานพาหนะและคน โดยเฉพาะรถรับซื้อไก่ รถรับซื้อไข่ รถรับซื้อจิ้งไก่ รวมถึงคนรับซื้อไก่ ไข่ หรือ จิ้งไก่เข้ามาในฟาร์ม หรือบริเวณบ้าน

2. งดซื้อไก่จากพื้นที่อื่นๆเข้ามาเลี้ยง

3. รักษาความสะอาดในโรงเรือน ทำโรงเรือนแบบปิด หรือใช้ตาข่ายคลุม และกำจัดเศษอาหาร เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์อื่น ๆ รวมทั้งนก หนูเข้ามาในโรงเรือน เพราะอาจนำเชื้อโรคเข้ามาในฟาร์ม

4. ไม่ใช้น้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะเช่นแม่น้ำลำคลอง เลี้ยงไก่ หากจำเป็นให้ผสมยาฆ่าเชื้อ เช่น คลอรีน

5. หากมีไก่ป่วยหรือตายไม่ว่าด้วยสาเหตุใด ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ทันที ไม่นำไก่ที่ป่วยหรือตายออกมาจำหน่าย อย่าทิ้งซากสัตว์ลงในแหล่งน้ำ หรือที่สาธารณะ ต้องกำจัดทิ้งโดยการเผา หรือฝังในหลุมลึกไม่น้อยกว่า ๕ เมตร ณ จุดเกิดโรค รวมทั้งมูลไก่ ไข่ และอาหารสัตว์ด้วย แล้วราดด้วยด่างน้ำยาฆ่าเชื้อ

6. ก่อนเข้าไปในฟาร์ม สัมผัสสัตว์ป่วย ซากสัตว์ที่ตาย หรือทำลายสัตว์ ควรสวมผ้าพลาสติกกันเปื้อนผ้าปิดปาก จมูก ถุงมือ หมวก หลังเสร็จงานรีบอาบน้ำด้วยน้ำและสบู่ให้สะอาด เปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้ง เสื้อผ้าที่ใช้แล้ว พลาสติก หรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือต้องถอดทิ้ง หรือนำไปซักหรือล้างให้สะอาดก่อนนำมาใช้อีก

7.ทำลายเชื้อโรคในพื้นที่ที่เกิดโรคระบาดโดยการฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคในบริเวณฟาร์ม กระจง เล้า ฟันคอก และรอบๆ เข้า เย็น ทุกวัน

มาตรการสำหรับฟาร์ม ไก่เนื้อและไก่ไข่

1. ห้ามนำยานพาหนะต่างๆ โดยเฉพาะรถส่งอาหาร ไก่ รถรับซื้อไก่ รถรับซื้อไข่ หรือ รถรับซื้อจิ้งไก่ เข้ามาในฟาร์ม หรือบริเวณบ้านโดยไม่จำเป็น หากต้องเข้าฟาร์มต้องใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรคฉีดพ่นยานพาหนะทุกครั้งก่อนเข้า และออกจากฟาร์ม

2. ป้องกันเชื้อโรคที่ปนเปื้อนคนที่เข้า-ออกฟาร์ม โดย

- ห้ามไม่ให้บุคคลภายนอกเข้าฟาร์มโดยไม่จำเป็น
- บุคคลที่ต้องเข้า-ออกฟาร์ม ต้องจุ่มน้ำยาฆ่าเชื้อก่อนเข้าฟาร์ม และให้เปลี่ยนรองเท้าของฟาร์มที่เตรียมไว้

- ไม่ควรเข้าไปในฟาร์มอื่นเพื่อป้องกันการนำเชื้อโรคจากฟาร์มอื่นเข้ามาในฟาร์ม

3. รักษาความสะอาดในโรงเรือน ทำโรงเรือนแบบปิด หรือใช้ตาข่ายคลุม และกำจัดเศษอาหาร เพื่อป้องกันไม่ให้สัตว์อื่น ๆ รวมทั้งนก หนูเข้ามาในโรงเรือน เพราะอาจนำเชื้อโรคเข้ามาในฟาร์ม

4. ป้องกันเชื้อโรคที่ปนเปื้อนไข่ และถาดไข่ในฟาร์ม ไข่ไก่โดยใช้ น้ำยาฆ่าเชื้อที่ไข่และถาดไข่ทุกครั้งที่น่าเข้าฟาร์ม

5. หากมีไก่ป่วยหรือตายไม่ว่าด้วยสาเหตุใด ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ทันทีเพื่อรับซื้อไก่ที่เหลือในฟาร์มและปฏิบัติตามคำแนะนำของปศุสัตว์อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อมาสู่สัตว์อื่น ไม่นำไก่ที่ป่วยหรือตายออกมาจำหน่าย อย่าทิ้งซากสัตว์ที่ตายลงในแหล่งน้ำ หรือที่สาธารณะ ต้องกำจัดทิ้งโดยการเผา หรือฝังในหลุมลึกไม่น้อยกว่า ๕ เมตร ณ จุดเกิดโรค รวมทั้งมูลไก่ ไข่ และอาหารสัตว์ แล้วราดด้วยด่างน้ำยาฆ่าเชื้อ (ตารางภาคผนวกที่ ก1)

ผู้รับซื้อสัตว์ปีก

1. ต้องฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่ตัวรถ ล้อรถ และกรงใส่สัตว์ปีกให้ทั่วถึงทุกซอกทุกมุมหลังจากนำสัตว์ปีกส่งโรงฆ่าแล้ว

2. เมื่อซื้อสัตว์ปีกที่ใดแล้ว ไม่ควรแวะซื้อที่อื่นอีก หากจำเป็นไม่ควรควรรนำยานพาหนะเข้าไปในฟาร์ม และต้องพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อที่เสื้อผ้า รองเท้าและตัวคนจับสัตว์ปีก

3. อย่าซื้อสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตาย หรือสัตว์ปีกจากฟาร์มที่มีสัตว์ปีกตายมากผิดปกติ

โรงฆ่าสัตว์ปีก

1. ต้องงดซื้อสัตว์ปีกป่วยเข้ามา
2. ถ้ามีสัตว์ปีกตายให้ทำลายด้วยการฝัง เผา ฉีดพ่นน้ำยาฆ่าเชื้อโรคที่บริเวณโรงฆ่า ทุกซอกทุกมุมหลังเสร็จสิ้นการฆ่าสัตว์ปีกทุกครั้ง
3. หากพบสัตว์ปีกหรือเครื่องในมีความผิดปกติให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์โดยเร็ว

ตารางผนวกที่ ก1 วิธีการทำลายเชื้อไขหวัดนก

สิ่งที่ต้องทำลายเชื้อ	วิธีการทำลายเชื้อ
1. ยานพาหนะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใช้น้ำฉีดแรงดันสูงเพื่อทำความสะอาดยานพาหนะ 2. พ่นยาฆ่าเชื้อบนรถและล้อรถด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อกลุ่มฟอร์มาลดีไฮด์ กลุ่มกลูตาราลดีไฮด์ กลุ่มควอเตอร์นารีแอมโมเนียม กลุ่มฟีนอล หรือสารประกอบคลอรีน
2. วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ในโรงเรือน	<p>แช่อุปกรณ์ต่าง ๆ ในน้ำยาฆ่าเชื้อกลุ่มคลอรีน กลุ่มควอเตอร์นารีแอมโมเนียม กลุ่มฟีนอลหรือกลุ่มกลูตาราลดีไฮด์</p>
3. โรงเรือน	<p>ฉีดพ่นบริเวณ โรงเรือนและรอบ โรงเรือนทุกวัน เช้า-เย็น ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเช่นเดียวกับที่ใช้ฉีดพ่นยานพาหนะ</p>
4. ถาดไข่	<ol style="list-style-type: none"> 1. แช่ถาดไข่ในน้ำยาฆ่าเชื้อกลุ่มน้ำสบู่เข้มข้น ผงซักฟอก สารประกอบคลอรีน สารประกอบควอเตอร์นารีแอมโมเนียมหรือสารประกอบฟีนอล เป็นระยะเวลา 10-30 นาที หรือ 2. รมควันถาดไข่ในห้องแบบปิด หรือใช้ผ้าพลาสติกคลุม โดยใช้ฟอร์มาลีน 40 % ผสมกับด่างทับทิม ในอัตราส่วนฟอร์มาลีน 50 มล. ต่อ ด่างทับทิม 10 กรัม ในพื้นที่ขนาด 2 x 2 เมตร เป็นระยะเวลา 24 ชม.
5. ไข่	<ol style="list-style-type: none"> 1. จุ่มไข่ในน้ำยาฆ่าเชื้อกลุ่มไฮโปคลอไรท์ หรือสารประกอบฟีนอล 2. รมควันโดยใช้วิธีเดียวกับถาดไข่

ที่มา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2549)

สถานการณ์ในปัจจุบัน (สำนักข่าวไทย , 2548)

- เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546 พบผู้ป่วยอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ในครอบครัวของชาวฮ่องกง 4 คน ที่ไปเยี่ยมชมญาติในมณฑลฝูเจี้ยนของประเทศจีน เสียชีวิตในจีน 1 ราย อีก 3 ราย มาับการรักษาในเกาะฮ่องกง ในจำนวนนี้สามารถแยกเชื้อ Influenza A H5N1 (ไข้หวัดนก) ได้ 2 ราย โดยเสียชีวิต 1 ราย

- 15 ธันวาคม 2546 ที่เกาหลีใต้ พบ H2N1 ยังไม่มีรายงานว่าติดต่อสู่คน
- ปลายเดือนธันวาคม 2546 ที่ประเทศญี่ปุ่น มีรายงานพบว่าพบ H2N1 และไม่มีรายงานว่าติดต่อสู่คน
- 27 ธันวาคม 2547 ที่เวียดนามพบเชื้อ H5N1 ในไก่ และมีการล้มตายของไก่เป็นจำนวนมาก
- 14 มกราคม 2547 มีรายงานว่าที่กรุงเวียงจันทน์ ประเทศลาว ไก่เริ่มตายอย่างไม่ทราบสาเหตุตั้งแต่วันที่ 14 มกราคม จนทางการได้ส่งตัวอย่างเชื้อไปตรวจที่เวียดนาม และพบว่าไวรัสดังกล่าวเป็นไวรัสกลุ่ม H5 แต่ยังไม่สามารถระบุสายพันธุ์ รวมทั้งยังไม่มีรายงานการติดเชื้อในมนุษย์
- 15 มกราคม 2547 ในประเทศเวียดนาม มีผู้เสียชีวิตเนื่องจากเชื้อไข้หวัดนก จำนวน 6 ราย
- กลางเดือนมกราคม 2547 ที่ประเทศไต้หวัน พบการระบาดของเชื้อ H5N2 ไม่มากในไก่ และไม่มีรายงานว่ามีคนติดโรคนี้
- 22 มกราคม 2547 รัฐบาลออกมาแถลงว่า ได้ตรวจพบอย่างแน่ชัดว่ามีไก่ติดเชื้อไข้หวัดนก
- 23 มกราคม 2547 ยืนยันว่าพบ H5N1 ในลูกไก่ที่ตาย ในประเทศกัมพูชา
- 25 มกราคม 2547 อินโดนีเซีย ยืนยันอย่างเป็นทางการว่ามีไก่ตายด้วยเชื้อ H5N1 ซึ่งก่อนหน้านี้ในเดือนพฤศจิกายน 2546 มีการตายของไก่เป็นจำนวนมาก แต่รัฐบาลอินโดนีเซีย อ้างว่าไก่เป็นโรค Newcastle
- 27 มกราคม 2547 มีรายงานพบการระบาดที่ประเทศปากีสถาน สายพันธุ์ H7 และ H9
- 28 มกราคม 2547 จีนได้ออกมาประกาศยืนยันว่าได้ตรวจพบเชื้อ H5N1 ในซากเป็ดที่ตายเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่มีการรายงานว่าคนมีผู้ป่วยด้วยไข้หวัดนก ดังนั้นจีนจึงเป็นชาติที่ 10 ที่มีการระบาดของเชื้อไข้หวัดนก ในเขตทวีปเอเชีย
- 29 มกราคม 2547 ที่ประเทศเวียดนามมีรายงานว่า มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอีก 2 ราย รวมผู้เสียชีวิตด้วยโรคไข้หวัดนกในเวียดนามจำนวน 8 ราย
- 2 กุมภาพันธ์ 2547 พบผู้เสียชีวิตที่เวียดนามอีก 1 ราย
- 3 กุมภาพันธ์ 2547 พบผู้ป่วยด้วยโรคไข้หวัดนกที่เวียดนามอีก 2 ราย รวมทั้งหมดที่เวียดนามพบผู้ติดเชื้อ 15 คน เสียชีวิต 9 ราย
- 4 กุมภาพันธ์ 2547 พบไก่ติดเชื้อและต้องสงสัยว่าจะติดเชื้อไข้หวัดนกในจีนแล้ว 12 มณฑลจากทั้งหมด 31 มณฑล
- 4 กุมภาพันธ์ 2547 พบผู้เสียชีวิตด้วยโรคไข้หวัดนกที่เวียดนามอีก 2 ราย รวมทั้งหมดที่เวียดนามพบผู้ติดเชื้อ 15 คน เสียชีวิต 11 ราย

- 5 กุมภาพันธ์ 2547 จีนเปิดเผยว่า พบผู้ติดเชื้อไข้หวัดนกในประเทศแล้ว 1 คน และมีผู้ต้องสงสัยว่าได้รับเชื้ออีก 2 คน
- 8 กุมภาพันธ์ 2547 มีรายงานว่าสหรัฐอเมริกาพบเชื้อไข้หวัดนก H7 ในรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้ฆ่าไก่ไปแล้ว 12,000 ตัว
- 12 กุมภาพันธ์ 2547 ขณะนี้เวียดนามมีผู้เสียชีวิตจากโรคไข้หวัดนกแล้ว ๑๔ ราย จากผู้ป่วยทั้งหมด 20 ราย และมีการทำลายสัตว์ปีกไปแล้วกว่า ๓๐ ล้านตัว หลังพบการระบาดของโรคตั้งแต่ปลายเดือนมกราคมปีที่แล้ว
- 16 กุมภาพันธ์ 2547 กระทรวงการเกษตรของจีนเปิดเผยว่าพบเชื้อไวรัสไข้หวัดนกที่เมืองลาซา ในทิเบต
- 19 กุมภาพันธ์ 2547 ที่เวียดนามพบผู้ติดเชื้อไข้หวัดนกทั้งสิ้น 23 ราย เสียชีวิตไปแล้ว 15 ราย 2 รายล่าสุดเป็นเด็กชายวัย 4 ขวบจากจังหวัดลัม ดง ทางตอนกลางของเวียดนามซึ่งเสียชีวิตเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์และทางการได้ออกมายืนยันสาเหตุการเสียชีวิตว่าเกิดจากโรคไข้หวัดนก รวมถึงชายวัย 29 ปีอีกคนหนึ่งเสียชีวิตเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์
- 21 กุมภาพันธ์ 2547 เจ้าหน้าที่รัฐเท็กซัสของสหรัฐ กล่าวยืนยันพบเชื้อไวรัสไข้หวัดทางตอนใต้ของรัฐเท็กซัส ซึ่งนับเป็นรัฐที่ 4 ที่พบการระบาดของโรคดังกล่าวต่อจากรัฐแคลิฟอร์เนีย นิวเจอร์ซีย์ และเพนซิลวาเนียของสหรัฐ การระบาดที่รัฐเท็กซัสพบในฝูงไก่ของฟาร์มไก่แห่งหนึ่งในเขตคอนซาเลส และได้มีการปิดล้อมพื้นที่ไว้แล้ว ส่วนเชื้อไวรัสที่พบเป็นสายพันธุ์ เอช 5 เอ็น 2 ซึ่งไม่เป็นอันตรายกับคน และทำให้ไก่ตายไม่มากนัก

สถานการณ์ในประเทศไทย (สำนักข่าวไทย, 2548)

- พฤศจิกายน 2546 รัฐบาลรายงานว่า มีไก่ตายเป็นจำนวนมาก ซึ่งเกิดจากเชื้ออหิวาต์
- 23 มกราคม 2547 นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับ นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายบรรพต หงษ์ทอง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นายยุคล ลิ้มแหลมทอง อธิบดีกรมปศุสัตว์ และ นายอำพน กิตติอำพน ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) แกลงถึงกรณีการเกิดโรคระบาดไก่ ว่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้สุ่มตรวจตัวอย่างฟาร์มไก่จำนวน 1 แสนตัวอย่างทั่วประเทศ มาตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2547 จนขณะนี้ผลการตรวจจากห้องปฏิบัติการใน 16,164 ตัวอย่าง พบมีเพียงตัวอย่างเดียวที่ติดเชื้อโรคไข้หวัดนก ส่วนอีก 8 หมื่นกว่าตัวอย่าง หากทราบผลจะมีการแถลงข่าวให้สาธารณชนทราบ

- 24 มกราคม 2547 ประกาศให้ 2 จังหวัดเป็นเขตควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ได้แก่ สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี
- 26 มกราคม 2547 ประกาศเพิ่มอีก 8 จังหวัด เป็นเขตควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก ได้แก่ ชัยนาท สิงห์บุรี พิจิตร โลก สุโขทัย กำแพงเพชร พิจิตร อุทัยธานี และ อุดรดิตถ์ รวมเป็น 10 จังหวัดทั่วประเทศ
- 26 มกราคม 2547 เด็กชายอายุ 6 ขวบ ผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกได้เสียชีวิต เป็นผู้ป่วยที่เสียชีวิตเป็นรายแรก
- 27 มกราคม 2547 เด็กชายอายุ 6 ขวบ ผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกได้เสียชีวิต เป็นรายที่ 2
- 27 มกราคม 2547 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศเพิ่มเขตควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนกจาก 10 จังหวัดเป็น 13 จังหวัด ได้แก่ นครปฐม อ่างทอง และราชบุรี โดยกระทรวงสาธารณสุขสรุปสถานการณ์ผู้ป่วยโรคไข้หวัดนก ว่าผู้ป่วยที่ระบุได้ว่าป่วยเป็นหวัดนก มีทั้งสิ้น 3 ราย ขณะนี้เสียชีวิตไปแล้ว 2 ราย ส่วนผู้ต้องสงสัยว่าจะติดเชื้อนั้นมีจำนวน 10 ราย เสียชีวิตแล้ว 5 ราย แต่อีก 5 ราย ต้องผลการตรวจ จากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
- 28 มกราคม 2547 กรมปศุสัตว์เตรียมให้ผู้ว่าราชการจังหวัด 7 แห่งและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครประกาศเป็นเขตควบคุมหลังจากพบว่าสัตว์ปีกที่สุ่มตรวจมีเชื้อไข้หวัดนก จังหวัดที่จะต้องประกาศเป็นเขตควบคุมเพิ่มเติมประกอบด้วย ขอนแก่น กาฬสินธุ์ หนองคาย สกลนคร ลำพูน ลำปาง เพชรบูรณ์ และกรุงเทพมหานคร ซึ่งคาดว่าวันที่ 29 มกราคม นี้จะประกาศให้เป็นเขตควบคุมโรคระบาดของไข้หวัดนก
- 28 มกราคม 2547 ช่วงบ่าย รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศเพิ่มเขตควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก อีก 12 จังหวัด จากเดิม 13 จังหวัด ได้แก่ ชัยภูมิ นครนายก เพชรบูรณ์ ลำปาง สกลนคร ขอนแก่น ลำพูน สมุทรปราการ สมุทรสาคร หนองคาย กาฬสินธุ์ และกรุงเทพฯ รวมขณะนี้ทั้งสิ้น 25 จังหวัด
- 29 มกราคม 2547 โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี การประกาศพื้นที่ควบคุมโรคเพิ่มอีก 6 จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม สุรินทร์ ศรีสะเกษ ปราจีนบุรี น่าน และเชียงราย ขณะเดียวกันประกาศลดระดับพื้นที่ควบคุมเหลือเป็นพื้นที่เฝ้าระวัง ในจังหวัดสุพรรณบุรี และกาญจนบุรี รวมมีพื้นที่ควบคุมโรคไข้หวัดนกทั้งสิ้น 29 จังหวัด
- 29 มกราคม 2547 จังหวัดขอนแก่นถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่ควบคุมโรค โดยมีหมู่บ้านรวม 126 หมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอเมืองขอนแก่นโดยเฉพาะในเขตตำบลในเมือง ตำบลหนองคู ตำบลศิลา ตำบลโคกสี ตำบลบึงเนียม ตำบลบ้านเป็ด ตำบลเมืองเก่า ตำบลท่าพระ และตำบลดอนหัน

- 30 มกราคม 2547 การประกาศพื้นที่ควบคุมโรคเพิ่มอีก 5 จังหวัด คือ พังงา แม่ฮ่องสอน ตาก มหาสารคาม และ อุรธานี

- 1 กุมภาพันธ์ 2547 พบผู้เสียชีวิตจากโรคไข้หวัดนกอีก 1 คน รวมมีพบผู้ติดเชื้อไข้หวัดนกที่ยืนยันแน่นอนแล้วจำนวน 4 คน เสียชีวิตไปแล้ว 3 คน

- 2 กุมภาพันธ์ 2547 พื้นที่ควบคุมโรคเพิ่มอีก 1 จังหวัด คือ เพชรบุรี

- 3 กุมภาพันธ์ 2547 เขตพื้นที่ประกาศควบคุมโรคสัตว์ปีก (อยู่ระหว่างการทำลาย) เป็นเขตพื้นที่สีแดง รวมทั้งสิ้น 18 จุดใน 7 จังหวัด 10 อำเภอ ได้แก่ เพชรบูรณ์ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง กรุงเทพมหานคร เขตจตุจักร เขตบึงกุ่ม สมุทรปราการ อำเภอบางพลี อำเภอพระประแดง เพชรบุรี อำเภอท่าสาย อำเภอบ้านแหลม มหาสารคาม อำเภอเมือง ขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น เขตพื้นที่การเฝ้าระวังระหว่าง 21 วัน รวมทั้งสิ้น 141 จุดใน 30 จังหวัด 60 อำเภอ

- 3 กุมภาพันธ์ 2547 ผลสรุปล่าสุดกรณีผู้ป่วยโรคไข้หวัดนกขณะนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ราย เสียชีวิตแล้วทั้งหมด ได้แก่ 1.ค.ช.กัปตัน บุญมานุช “น้องเต้” อายุ 6 ขวบ จาก จ.กาญจนบุรี 2. ค.ช.กรรชัย นิลจันทร์ อายุ 6 ขวบ จาก อ.ศรีสำโรง จ.สุโขทัย และ 3.นางเล็ก พรสง่า อายุ 58 ปี จาก อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี และรายสุดท้ายคือ ค.ช.วิรัตน์ พระพงษ์ อายุ 7 ขวบ จาก อ.สองพี่น้อง จ.สุพรรณบุรี

- 4 กุมภาพันธ์ 2547 สมุทรปราการ และ มหาสารคาม ถูกเปลี่ยนจากพื้นที่สีแดง (เขตควบคุม) เป็นพื้นที่สีเหลือง (เขตเฝ้าระวัง) ส่วนเขตควบคุมโรคมีเพิ่มมาอีก 2 จังหวัดคือ ชลบุรี อำเภอสัตหีบ และ ลพบุรี อำเภอบ้านหมี่

- 4 กุมภาพันธ์ 2547 ขอนแก่นพบผู้ป่วยต้องสงสัยใน 13 รายเสียชีวิตแล้ว 2 ราย น.พ.อักรเดช เพ็ญศิริ สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า จากการตรวจสอบสถานการณ์ผู้ป่วยตั้งแต่วันที่ 23 มกราคม - 3 กุมภาพันธ์นี้ พบผู้ป่วยที่มีอาการสงสัยว่าเป็นโรคไข้หวัดนกในพื้นที่ จ.ขอนแก่น รวมทั้งหมด 13 ราย ซึ่งผู้ป่วยทั้งหมด ส่วนใหญ่อยู่ที่โรงพยาบาลขอนแก่น โดยมีเพียง 2 ราย ที่อยู่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น และผู้ป่วยทั้งหมดเป็นคนในเขต อ.เมือง จำนวน 9 คน อ.มัญจาคีรี 2 คน อ.ภูพานาน 1 คน และ อ.อุบลรัตน์ 1 คน อย่างไรก็ตาม ผู้ป่วยทั้ง 13 ราย ยังไม่ยืนยันเป็นไข้หวัดนก ซึ่งได้ส่งให้กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ทำการตรวจสอบแล้ว คาดว่าจะรู้ผลภายใน 1 สัปดาห์ และขณะนี้ผู้ป่วยที่อยู่ในอาการน่าสงสัย 4 ราย ได้หายไข้และให้กลับบ้านไปแล้ว ที่เหลืออีก 9 ราย ปรากฏว่าได้เสียชีวิตแล้ว 2 ราย เมื่อวันที่ 2 และ 3 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา เป็นชายอายุ 38 ปี อยู่ในอำเภอเมือง และเป็นเด็กชาย อายุ 4 ปี 8 เดือน อยู่ในอำเภอมัญจาคีรี ส่วนอีก 7 ราย อยู่ที่โรงพยาบาลขอนแก่น 5 ราย และที่โรงพยาบาลศรีนครินทร์ 2 ราย ซึ่งได้ติดตามอาการอย่างใกล้ชิด

- 5 กุมภาพันธ์ 2547 จังหวัดนครราชสีมา อำเภอประทาย ถูกประกาศให้เป็นเขตควบคุมโรค ในขณะที่อีกหลาย ๆ จังหวัดจัดให้เป็นพื้นที่เฝ้าระวัง

เขตพื้นที่ประกาศควบคุมโรคสัตว์ปีก (อยู่ระหว่างการทำลาย) มี 10 จุดใน 6 จังหวัด 9 อำเภอ ได้แก่ แม่ฮ่องสอน อำเภอแม่สะเรียง กรุงเทพมหานคร เขตจตุจักร เขตบึงกุ่ม เขตลาดกระบัง เพชรบุรี อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านแหลม ชลบุรี อำเภอสัตหีบ ลพบุรี อำเภอบ้านหมี่ และ นครราชสีมา อำเภอประทาย

- 5 กุมภาพันธ์ 2547 รายงานผู้เสียชีวิตล่าสุด มีผลจากห้องทดลองยืนยันว่าเป็นโรคไข้หวัดนกคือ ด.ช.นิธิกร ชิดนอก อายุ 6 ขวบ จาก จ.กาญจนบุรี เสียชีวิตตั้งแต่วันที่ 2 ก.พ. ที่สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี (รพ.เด็ก) รวมมีผู้ติดเชื้อไข้หวัดนกที่ยืนยันอย่างเป็นทางการแล้ว 5 ราย เสียชีวิตทั้งหมด

- 9 กุมภาพันธ์ 2547 ทุกพื้นที่ที่กลายเป็นพื้นที่เฝ้าระวัง (สีเหลือง) มีเพียงเขตลาดกระบัง กทม. ที่ยังเป็นเขตพื้นที่ควบคุม (สีแดง)

- 12 กุมภาพันธ์ 2547 พบผู้ป่วยไข้หวัดนกที่ชัยภูมิอีก 1 ราย รวมเป็น 6 ราย

- 13 กุมภาพันธ์ 2547 มีการประกาศว่าเขตควบคุมโรคได้ดำเนินการเสร็จสิ้นหมดแล้ว ซึ่งมีทั้งหมด 163 จุด 40 จังหวัด 74 อำเภอ ซึ่ง กรุงเทพฯ เป็นจังหวัดสุดท้ายที่ควบคุมเสร็จ

- 13 กุมภาพันธ์ 2547 พบผู้ป่วยไข้หวัดนกเพิ่ม 2 ราย รวมเป็นทั้งหมด 8 ราย เสียชีวิต 5 ราย รายแรกเป็นเด็กอายุ 2 ขวบ เพศชาย ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มป่วยเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2547 โดยรายนี้มีประวัติอุ้มไก่ที่ป่วยตายในช่วง 7 วันก่อนป่วย และมีอาการปอดอักเสบ ได้เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลเจ้าพระยาอรรษา จังหวัดสุพรรณบุรี ในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ แพทย์ได้ให้ยาต้านไวรัสตามิฟลูทันทันที หลังการรักษาอาการดีขึ้นและหายเป็นปกติแพทย์ได้ให้กลับบ้านแล้วในวันที่ 12 กุมภาพันธ์ รายที่ 2 เป็นหญิงอายุ 27 ปี ภูมิลำเนาอยู่ที่อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์ เริ่มป่วยเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2547 มีประวัติสัมผัสไก่ที่ป่วยตาย โดยมีอาการไข้ ไอ หอบเหนื่อย ผลเอ็กซเรย์ไม่พบปอดอักเสบเข้ารับการักษาที่โรงพยาบาลอุดรดิษฐ์เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ อาการทุเลาและหายเป็นปกติ แพทย์ให้กลับบ้านเมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์

- 14 กุมภาพันธ์ 2547 เด็กชายวัย 13 ปี ที่อำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งป่วยเป็นไข้หวัดนกได้เสียชีวิตลง นับเป็นรายที่ 6 จากผู้ป่วยทั้งหมด 8 ราย

- 15 กุมภาพันธ์ 2547 การเก็บตัวอย่างในรอบ ๒ ทั่วประเทศ ใน ๑๐,๓๐๐ ตัวอย่าง ในพื้นที่ ๔๒๗ จุด พบเชื้อไข้หวัดนกจากการตรวจสอบซ้ำ ๑๔ จุด ในพื้นที่ ๕ จังหวัด ดังนี้

จ.ชัยภูมิ อ. บ้านเขว้าและ อ.เกษตรสมบูรณ์ พบในไก่ชน

จ.ร้อยเอ็ด อ.เกษตรวิสัย พบเชื้อในเป็ดไล่ทุ่ง ๑ คู่

จ.อุทัยธานี อ.บ้านไร่ พบในไก่ชน

จ.อุตรดิตถ์ อ.ตรอน พบในไก่ชน

จ.สุโขทัย อ.ศรีสำโรง พบในไก่ชน

จ.กาญจนบุรี พบ ๒ จุด คือ อ.หนองปรือและ อ.ห้วยกระเจา พบในไก่ชน

จ.นครปฐม อ.เมือง พบในไก่ชน

จ.เพชรบุรี อ.ชะอำ พบในไก่ชน

จ.พังงา พบ 4 จุด อ.ตะกั่วป่า อ.ตะกั่วทุ่ง อ.กะปง และ อ.ทับศุด พบในไก่ชน

- 17 กุมภาพันธ์ 2547 จ.ชัยภูมิ อ. บ้านเขว้าและ อ.เกษตรสมบูรณ์ เปลี่ยนเป็นพื้นที่สีเหลืองแล้ว

- 18 กุมภาพันธ์ 2547 นายเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ เปิดเผยว่า ไทยเหลือพื้นที่ควบคุมการระบาดของเชื้อไข้หวัดนกหรือพื้นที่สีแดง เพียง 4 จุด คือ ที่จังหวัด อุทัยธานี เพชรบุรี กาญจนบุรี และนครปฐม

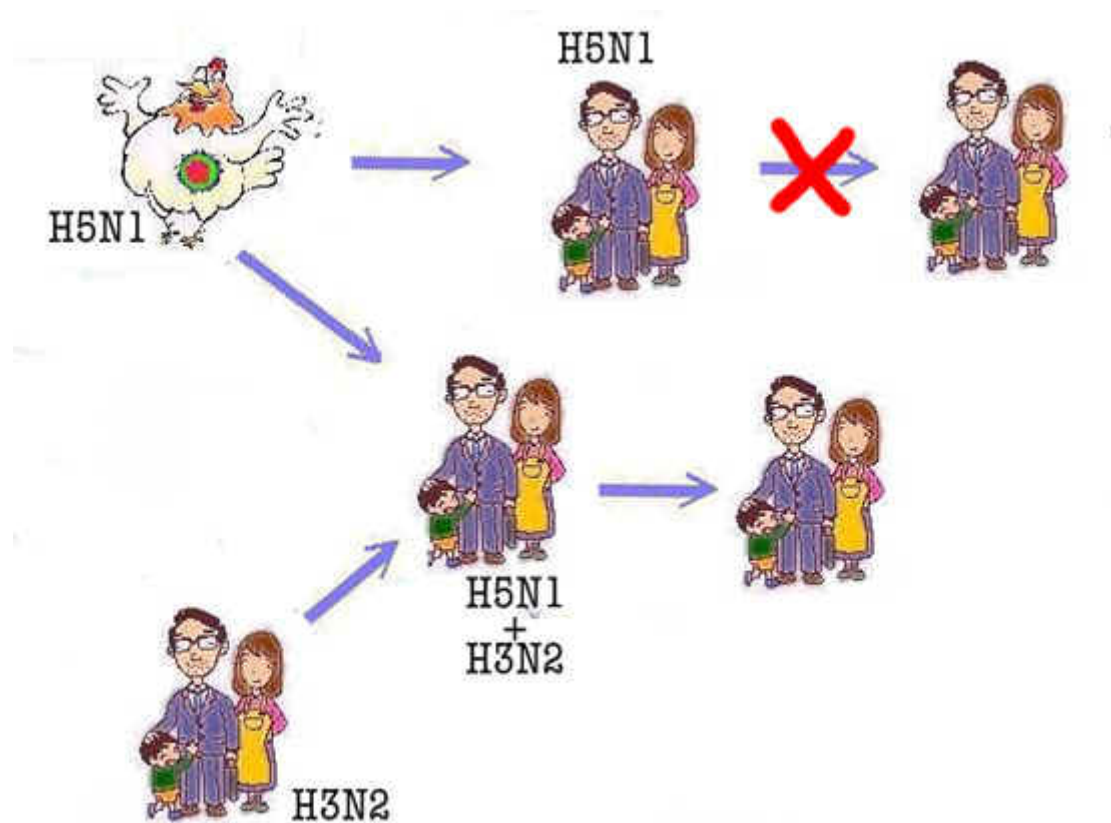
- 19 กุมภาพันธ์ 2547 พื้นที่สีแดง 4 จุด ได้ถูกประกาศเป็นพื้นที่สีเหลืองหมดแล้ว

- 20 กุมภาพันธ์ 2547 พบไวรัสไข้หวัดนกชนิด H5N1 ในแมวครั้งแรกของโลก กรณีที่มีรายงานว่ามีกรพบในจีนนั้น ตรวจสอบแล้วพบว่าเป็นการพบในเสื่อและมีการแยกเชื้อในเสื่อ นำมาทดลองฉีดในแมวปรากฏว่าแมวแสดงอาการทางหวัด แต่ไม่เคยพบแมวในธรรมชาติที่เกิดเชื้อเอช 5 เอ็น 1 ใดๆก็ตามจากการพบการติดเชื้อไข้หวัดนกตามธรรมชาติในไทย จึงได้ตั้งชื่อให้ โดยตั้งเรียงตามชนิด สถานที่ วัน เดือน ปี ที่พบ ได้แก่ เชื้อเอช 5 เอ็น1 ที่พบในไก่ ชื่อ “ เอ ชิกเกน ไทยแลนด์ 231/2004 ” (A/Chicken/Thailand/231/2004) ในเสือขาว ชื่อ “ เอ ไทเกอร์ ไทยแลนด์ 022/2004 ” (A/Tiger/Thailand/022/2004) ในเสื่อลายเมฆชื่อ “ เอ ลีโอพาร์ดไทยแลนด์ 032/2004 ” (A/Leopard/ Thailand/032/2004) และล่าสุดในแมว ตั้งชื่อ “ เอ แคท ไทยแลนด์ 202/2004 ” (A/Cat/Thailand/ 202/2004) สำหรับเชื้อที่ปรากฏในสัตว์ทั้ง 4 ชนิดนี้ เป็นเชื้อโรคไข้หวัดนก เอชพี เอเวียน อินฟลูเอนซา (HP Avain Influenza Virus) ชนิดรุนแรง ซึ่งการตั้งชื่อทั้ง 4 ขึ้นมาเพื่อจะสามารถระบุเชื้อของไวรัสที่ทำอันตรายตามสิ่งมีชีวิตประเภทต่างๆ ได้ อีกทั้งการระบุสถานที่คือประเทศไทยจะทำให้รู้ว่าพบที่แรกในไทย ส่วนวัน เดือน ปีที่พบนั้นจะทำให้ทราบถึงครั้งแรกของการค้นพบ

สำหรับการระบาดที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เริ่มต้นคาดว่าติดเชื้อมาจากนกที่มีการอพยพย้ายถิ่นมาจากตอนเหนือของประเทศสกอตแลนด์ได้อพยพหนีอากาศหนาวมาอาศัยอยู่ในหนองบึง เขตภาคกลางของประเทศ สังเกตได้จากมีรายงานไก่ตายเริ่มแรกที่ จังหวัดนครสวรรค์

เอช 5 เอ็น 1 จากรายงานปัจจุบัน เป็นเชื้อที่สามารถติดต่อกันจากสัตว์ปีกสู่สัตว์ปีกได้ และจากสัตว์ปีกสู่คนได้ แต่ไม่มีรายงานที่แน่ชัดว่าสามารถติดจากคนสู่คนได้ แต่ตามสมมุติฐานเชื่อนี้ว่าจะกลายพันธุ์ แล้วอาจจะทำให้ติดต่อกันจากคนสู่คนได้ เช่นสมมุติฐานที่ว่า ผู้ป่วยที่ติดเชื้อไข้หวัดนกแล้ว

บังเอิญไปติดเชื้อหวัดใหญ่ของคน ทำให้เชื้อ 2 ชนิด มีการแลกเปลี่ยนพันธุกรรมระหว่างกัน แล้วเปลี่ยนเป็นเชื้อชนิดใหม่ ซึ่งเชื้อชนิดใหม่นี้อาจติดต่อจากคนสู่คนได้ (ดูภาพผนวกที่ ก4 ประกอบ)

ภาพผนวกที่ ก4 การติดต่อของโรคไข้หวัดนก
ที่มา: มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2549)

